

Maan ystävät ry
Taloukampanja
21.10.2005
julkaistavissa heti

**SUOMEN MAAN YSTÄVÄT KANNUSTAA PIDÄTTÄYTYMÄÄN KAIKESTA
YHTEISTYÖSTÄ WOLFOWITZIN JOHTAMAN MAAILMANPANKIN KANSSA
- MYÖS KAKUTUKSESTA**

Suomen Maan ystävien (MY) saaman tiedon mukaan Maailmanpankin Lontoon toimistossa epäillään MY:n kannustaneen pankin johtajan Paul D. Wolfowitzin kakuttamiseen hänen vierailunsa aikana Helsingissä 22.10. Maailmanpankin levittämä huhu ei pidä paikkaansa ja sen alkuperä on tuntematon.

"Maailmanpankki näyttää pelkäävän enemmän kakkuja kuin ihmisten köyhyyden lisääntymistä ja kärsimystä. Muuta tuskin voi odottaakaan instituutiolta, jonka rahoittamista hankkeista hyötyvät vain suuryritykset", toteaa Soile Koskinen Maan ystävien taloukampanjasta.

Maailmanpankin johtajaksi nimitetty Wolfowitz toimi aiemmin George W. Bushin hallituksessa apulaispuolustusministerinä. Hän oli yksi kansainvälistä lakia rikkoneen Irakiin hyökkäyksen pääarkkitehteista. Wolfowitz on sotarikollinen, joka valta-asemansa turvin pystyy jatkamaan piittaamatonta ja ihmisoikeuksia loukkaavaa voimapolitiikkaansa. Wolfowitzin johtajaksi nimittämisestä lähtien Suomen Maan ystävät on päättänyt pidättäytyä yhteistyöstä Maailmanpankin kanssa ja kannustanut muita toimimaan samoin. Myös kakuttamista voidaan pitää suorana kommunikaationa Maailmanpankin kanssa, ja siten sellaisena yhteistyönä, johon MY ei halua osallistua eikä kannusta mitakaan.

Dollari per ääni -päätöksentekojärjestelmään perustuva Maailmanpankki ei kelpaa Maan ystäville maailmanlaajuisen hallinnan tai köyhyyden vähentämisen yhteistyökumppaniksi. Pankin epädemokraattisen päätöksentekojärjestelmän vuoksi Suomen Maan ystävät on luopunut pyrkimyksistä vaikuttaa Maailmanpankkiin, sillä järjestö katsoo pankin vääjäämättä palvelevan omistajatahojensa lyhytnäköisiä taloudellisia etuja. Maailmanpankki luo ympäristöstä ja ihmisistä piittaamattomalla, kaupan pakkovapauttamiseen ja rajattomaan talouskasvuun perustuvalla kehityspolitiikallaan vain lisää köyhyyttä.

Yhteistyöstä kieltäytyminen ei tarkoita sitä, että Maailmanpankin tuhoisaan toimintaan ei puututtaisi enää jatkossa tai että sille ummistettaisiin silmät. MY ei kuitenkaan näe mitään mahdollisuuksia vaikuttaa pankin toimintaan osallistumalla sen järjestämiin kokouksiin tai kansalaisjärjestöjen ”kuulemisiin”. MY kehottaa myös Suomen hallitusta ja Euroopan unionia lopettamaan Maailmanpankin rahoittamisen.

Lisätietoja:

Toni Haapanen, 050-367 8595, toni.haapanen@maanystavat.fi

Marko Ulvila, 050-331 02 02, marko.ulvila@kaapeli.fi

LIITE: Yhdeksän valitettavan hyvää syytä kääntää selkä Maailmanpankille

YHDEKSÄN VALITETTAVAN HYVÄÄ SYYTÄ KÄÄNTÄÄ SELKÄ MAAILMANPANKILLE

1. Demokratiavaje

Maailmanpankki on maailman suurin kehitysavun (lainojen) kanavoija, ja sillä on erittäin suuri vaikutus kehitysmaiden politiikkaan. Maailmanpankissa päätösvaltaa käyttävät kuitenkin vauraat teollisuusmaat, sillä johtokunnan jäsenten äänimäärä perustuu kunkin maaryhmän pääomasijoituksen suuruuteen. Puolta maailman väestöstä edustavan 49 matalatuloisen maan äänivalta on vain 9 prosenttia, kun taas rikkaimmat länsimaat omaavat liki puolet äänivallasta. Tällä järjestelyllä mm. Yhdysvalloilla on käytännössä veto-oikeus pankin päätöksiin. Tällaiselle epädemokraattisesti johdetulle laitokselle ei voida antaa maailmanlaajuisen hallinnan tehtävää, vaan kansainvälistä taloutta on säänneltävä ja ohjattava kansanvaltaisesti. YK:n talousvallan kasvattamisen lisäksi kansalaisjärjestöt ovat tehneet ehdotuksia, jotka demokratisoivat maailman taloutta ihmiskunnan enemmistöä hyödyttävällä tavalla. Näissä malleissa Maailmanpankilla ei ole mitään sijaa, vaan sen toivotaan kutistuvan pieneksi ongelmattoman varusrakenteen rahoittajaksi. Maailmanpankin ja muiden Bretton Woods instituutioiden tilalle Maan ystävät ehdottaa rakennettavaksi ihmiskunnan syrjäytetyn enemmistön kansanvaltaisesti hallitsemia taloudellisen sääntelyn ja ohjauksen järjestelmiä.

2. Parlamentit ja kansalaiset eivät voi vaikuttaa ”köyhyydenvähentämishjelmiin”

Siitä alkaen kun Maailmanpankin ja IMF:n ”köyhyydenvähentämishjelmat” (entiseltä nimeltään rakennesopeutusohjelmat) aloitettiin vuonna 1999, niiden valmistelua ja käyttöönottoa kohdemaissa on tutkittu paljon. Toukokuussa valmistuneen World Development Movementin tutkimuksen [1] mukaan 42 tutkitussa maassa toistuvat samanlaiset valmistelun demokraattisuuteen liittyvät ongelmat: talouspolitiikkaa ei ole otettu julkiseen keskusteluun ja kansalaisyhteiskunnan esittämät vaihtoehdot on vaiettu kuoliaaksi, parlamenteilla ei ole ollut mahdollisuutta vaikuttaa ohjelmien suunnitteluun, ja rahoituslaitosten edustajat ovat pakkosanelleet valtaosan ohjelmien sisällöstä. Vaikka ”köyhyydenvähentämishjelmat” (Poverty Reduction Strategy Papers, PRSPs) ohjaavat kehitysmaiden politiikkaa, niiden kansanedustajat eivät ole juurikaan saaneet osallistua ohjelmien valmisteluun, ja vain viidessä maassa tutkituista 42:sta parlamentti äänesti lopputuloksesta. Koska ulkopuolisen rahoituksen saanti riippuu ohjelman hyväksymisestä, kansanedustajien on mahdotonta vaatia suuria muutoksia prosessin loppuvaiheessa. Köyhyydenvähentämishjelmien on tarkoitus syntyä maan hallituksen johdolla, yhteistyössä kansalaisyhteiskunnan kanssa, mutta käytännössä köyhimmillä mailla ei juuri ole sananvaltaa oman tulevaisuutensa suunnittelussa.

3. Kaupan pakkovapauttaminen

Maailmanpankin uusliberalistinen kehitysajattelu pohjautuu edelleen olettamukselle, että bruttokansantuotteella mitattava talouskasvu johtaa ihmisten enemmistön elinolosuhteiden parantumiseen. Talouskasvua tulee Maailmanpankin mukaan kiihdyttää erityisesti kauppaa ”vapauttamalla” eli antamalla ulkomaisille suursijoittajille ja suuryrityksille vapaus investoida kehitysmaahan haluamallaan tavalla. Kaupan vapauttaminen taas on sidottu pankin tiukkoihin lainaehtoihin ja nyt myös lainojen anteeksiantamisen edellytykseksi. Kaupan ”vapauttamisen” tuloksena on yleensä kiihtyvä luonnonvarojen imurointi kehitysmaista teollisuusmaihin. Osa kehitysmaan kansalaisista – yleensä eliitti - voi toki rikastua, ja pankki olettaa rikkauksien tällöin ”tihkuvan” myös köyhemmille ihmisille. Yleensä köyhien elämä on kuitenkin ensisijaisesti riippuvaista nimenomaan niistä luonnonvaroista, joita heiltä jatkuvasti riistetään pois kaupallisen toiminnan laajentumisen myötä. Rahatulojen tai bruttokansantuotteen kasvu ei useinkaan korreloi ihmisten enemmistön todellisen hyvinvoinnin kanssa, eikä etenkään tulevien sukupolvien elinmahdollisuuksia ja oikeuksia puhtaaseen ympäristöön huomioida tämäntapaisessa kehitysajattelussa.

”Vapaakaupaksi” kutsuttuja ohjelmia ylläpitämään tarvittavat massiiviset säännöt ja byrokraatit ovat rajoittaneet vakavalla tavalla maiden ja kansojen vapautta tuottaa ja vaihtaa tuotteita vapaasti

demokraattisten päätöstensä mukaan, ja ne ovat syrjäyttäneet eri puolilla maailmaa mm. kymmeniä miljoonia pienviljelijöitä elinehdoistaan. Tähän liittyen ruokaa koskevan ihmisoikeuden YK:n erikoisraportoija huomauttaa, että teollisuusmailla on velvollisuus korjata Maailmanpankin päätöksillään kehitysmaissa aiheuttamat ihmisoikeusloukkaukset.

YK:n ihmisoikeustoimikunta toteaa Maailmanpankin ohjelmia koskevassa päätöslauselmaan 2005/19 että kaikilla valtioilla on ensisijainen velvollisuus edistää kansojensa kehitystä ja oikeutta ruokaan, asuntoon, vaatetukseen, työhön, koulutukseen, terveydenhoitoon, terveelliseen ympäristöön ja sosiaaliin peruspalveluihin, ja että on vastoin ihmisoikeusvelvoitteita jos näiden oikeuksien toteuttamista pyritään alistamaan Maailmanpankin valtioille antamien julkisten kulujen rajoittamisohjeiden sitoumuksille. (ks. mm. päätöslauselman kohdat 3, 4 ja 18) [2]

4. Maailmanpankki käyttää ylioptimistisia köyhyystilastoja oikeuttaakseen uusliberaalin ”kehityspolitiikkansa”

Maailmanpankki perustelee uusliberaalin ”kehityspolitiikkansa” vetoamalla omiin tilastoihinsa, jotka näyttävät köyhyiden suhteellisesti vähentyneen viime vuosikymmenten aikana, jolloin talouden globalisaatiota tai liberalisointia on Maailmanpankin toimesta voimakkaasti toteutettu ympäri maailman. Useat tutkijat ovat kuitenkin osoittaneet, että Maailmanpankin tilastot ja yhden dollarin köyhyysraja eivät kerro oikeastaan mitään maailman todellisesta köyhyystilanteesta, koska laskelmissa ei riittävästi huomioida köyhien käyttämien hyödykkeiden todellisia hintoja, tulojen epätasaista jakautumista perheiden sisällä, kehitysmaissa edelleen tärkeän epävirallisen talouden ja vaihdannan muotojen katoamista tai yhä uusien elämäntilanteiden kaupallistumisesta koituvia lisäkustannuksia köyhille [esim. 3, 4, 5]. Tutkijoiden esittämää köyhyysmittari- ja tilastokritiikkiä ei ole otettu vakavasti Maailmanpankissa, vaikka esimerkiksi maailmanlaajuisesti merkittävien Intian köyhyystilastojen epäluotettavuus on todettu myös pankin teettämässä raportissa [6]. Monissa maissa myös aliravitsemus mitataan tuloköyhyiden perusteella, jolloin aliravitsemustilastojenkin luotettavuus tulee kyseenalaiseksi. Jos tilastot korjattaisiin siten, että ne kuvastaisivat peremmin todellista köyhyys- ja aliravitsemustilannetta, niin Maailmanpankin kehityspolitiikalta ja väitteiltä globalisaation ”hyvistä puolista, joita on mm. satojen miljoonien ihmisten nostaminen köyhydestä” putoaisi pohja. Erittäin valitettavaa on, että myös YK on ottanut Maailmanpankin köyhyystilastot ja uusliberaalin kehitysajattelun globaalien toimintamallien pohjaksi vuosituhattavoitteiden saavuttamiseksi. On ilmeistä, että talouden globalisaatio kiihdyttää paitsi tuloerojen kasvua maailmassa, myös rikkaimpien rikastumista ja köyhimpien köyhtymistä – eikä vuosituhattavoitteita siten tulla talouden globalisaatiota edelleen kiihdyttämällä koskaan saavuttamaan.

5. Fossiilipolttoaineet ja Irakin öljysota

Maailmanpankki on maailman johtava fossiilisten polttoaineiden tuotannon rahoittaja. Se käytti vuosien 1992-97 aikana 13,6 miljardia dollaria fossiilipolttoaineprojekteihin, eli 25-kertaisesti uusiutuvaan energiaan verrattuna. Nämä hankkeet tuottavat elinaikanaan ilmastomuutosta kiihdyttäviä päästöjä määrän, joka vastaa koko maailman kahden vuoden päästöjä[7]. Kiina kuluttaa maailman maista eniten hiiltä, joka on fossiilista polttoaineista saastuttavin. Maailmanpankki myönsi Kiinalle 1,3 miljardin dollarin lainan, jonka avulla maahan rakennettiin neljä suurta hiilivoimalaa. Nämä tulevat yhdessä tuottamaan kaksi miljardia tonnia hiilidioksidia. [8] Maailmanpankin johtajaksi nimitetty Paul Wolfowitz toimi aiemmin George W. Bushin hallituksessa apulaispuolustusministerinä, ja hän oli yksi Irakin sodan pääarkkitehteistä. Ei liene mikään ihme, että Maailmanpankki työskentelee Irakissa yhteistyössä miehittäjien kanssa luodakseen edellytyksiä yksityisille öljysektorin sijoituksille. Trade Bank of Iraqin ja Development Fund for Iraqin kautta Maailmanpankki kontrolloi yhdessä Yhdysvaltojen kanssa Irakin öljyvarojen myynnistä saatavia voittoja. On todennäköistä, että öljyvaroja ei tulla sijoittamaan irakiläisten perustarpeiden tyydyttämiseen, vaan ne päätyvät monikansallisten öljy-yritysten rahakirstuihin. [7]

6. Laosin ja Intian patoprojektit

Maaliskuussa 2005 Maailmanpankki lainasi 270 miljoonaa dollaria Laosin Nam Theun 2 -patoprojektille, jonka ansiosta maa voi myydä energiaa Thaimaalle. Ranskalais- ja thai-yhtiöiden rakentaman 1070 MW:n padon alta joutuu pakenemaan 6 200 alkuperäisheimon jäsentä. Lisäksi padon arvellaan tuhoavan yli 100 000 joen varrella asuvan laosilaisen kalastuspaikat ja viljelykset. Laosin hallituksen laajan korruption ja ihmisoikeusrikkomusten valossa on epätodennäköistä, että padon tuotot käytettäisiin köyhyyden lievittämiseen. Tukiessaan patoprojektia Maailmanpankki toimii sekä Maailman patokomission suosituksia että omia ympäristö- ja sosiaalisia standardejaan vastaan. [9]

Laosin Nam Theun 2 -pato on vain yksi esimerkki Maailmanpankin edistämistä megasuurhankkeista, joiden haitat ylittävät niistä saatavan taloudellisen hyödyn. Lukuisten muiden vastaavien hankkeiden ohella esimerkiksi Himalajalla Intian Uttaranchalissa Maailmanpankin tukema Tehrin patohanke on vaarassa hukuttaa veden alle noin sata kylää, jolloin arviolta 40 000 ihmistä joutuu jättämään kotinsa [10]. Kyläläiset ovat protestoineet voimakkaasti hanketta vastaan. He eivät päässeet mitenkään vaikuttamaan päätökseen hankkeen toteuttamisesta, eikä ole mitään takeita siitä, että patohanke lisääisi yleistä hyvinvointia ekologisesti herkällä vuoristoalueella.

7. Soijaplantaasit Brasiliassa

Syyskuussa 2004 yksityisyriyksille lainoja myöntävä Maailmanpankin osasto, IFC, myönsi 30 miljoonan dollarin lainan brasilialaiselle Amaggi-yhtiölle le Mato Grossossa. André Maggi Group eli Amaggi tuottaa ja vie soijaa, ja sen omistaja Blairo Maggi on Mato Grosson osavaltion kuvernööri. Pankin lainaamien julkisten varojen avulla Amaggi voi laajentaa tuotantoaan, mm. rakentaa uusia soijasiiloja. Viime vuosina nopeasti laajentuneet soijaplantaasit hävittävät altaan ekosysteemejä ja uhkaavat luonnon monimuotoisuutta. [11, 12]

8. Guatemalan kultakaivos

Kesäkuussa 2004 Maailmanpankin IFC-osasto myönsi kanadalaiselle Glams Gold Ltd:lle 45 miljoonan dollarin lainan Länsi-Guatemalaan rakennettavaa Marlinin kultakaivosta varten. Kaivos aloittaa toiminnan alkuvuodesta 2006 ja sen toivotaan lisäävän kaivosalan sijoituksia Guatemalassa. Valitukset väkivallasta, paikallisten asukkaiden huomiotta jättämisestä ja ympäristöhaitoista saivat Maailmanpankin teettämään riippumattoman tutkimuksen. Syyskuussa valmistuneessa raportissa kritisoidaan suoraan IFC:tä, Glamsia ja maan hallituselimiä. Raportti toteaa, että kaivosseudun alkuperäisheimoilta ei annettu hankkeesta ja sen haittavaikutuksista tarpeeksi tietoa. IFC ei arvioinut kaivoksen vaikutuksia paikallisväestölle tarpeeksi, eikä kaivoshankkeesta neuvoteltu paikallisten kanssa Guatemalan lain ja kansainvälisten sopimusten edellyttämällä tavalla. Paikalliset intiaaniyhteisöt vastustavat kaivosta peläten kaivoksen tuhoavan alueen luonnonvaroja ja loukkaavan heidän uskonnollisia ja kulttuurisia oikeuksiaan. Intiaanit tukkivat protestiksi kaivospaikalle johtavia teitä. Armeija hajotti mielenosoitukset tappaen yhden ja haavoittaen yhtätoista ihmistä. [13, 14]

Maailmanpankin tukemien hankkeiden oleellinen tavoite on edistää kehitystä, ja IFC:n omien toimintaperiaatteiden mukaan niiden tulee olla ”ympäristön ja yhteiskunnan kannalta hyvin perusteltuja ja kestäviä”, mikä ei näytä toteutuvan myöskään Marlinin kaivoksen kohdalla.

9. Maailmanpankin ”kehitysohjelmat” tuhoavat alkuperäiskansojen kestävä elinehdot ja elinalueet

Intiassa miljoonia alkuperäiskansojen asukkaita on hädätetty pois metsäalueilta, joissa he ovat asuneet ja eläneet kestäväällä tavalla vuosisatojen ajan. Maailmanpankki on rahoittanut laajalti näitä ohjelmia, joissa alkuperäiskansojen kodit, kestävä elinehdot ja elinympäristö on tuhottu kaivosten, metsänhakkuiden, patojen, turismin ja muiden ”kehitysohjelmien” tieltä. Pankki markkinoi hankkeita mm. ”osallistavana kehityksenä” ja ”ekokehityksenä”. Julkisuutta varten pankilla on myös oma alkuperäiskansojen huomioimista koskeva käyttäytymissääntönsä, jota se lukee, miten kulloinkin sille itselleen sopii. Häädetyiksi ja turvattomiksi joutuneet alkuperäiskansat

toivovat, että pääsisivät eroon tällaisista ohjelmista ja saisivat palata jatkamaan kestäväää elämäänsä metsissä. Lisätietoja Intian alkuperäiskansojen kylissä tilannetta dokumentoimassa kiertäneeltä Ville-Veikko Hirvelältä, puh. 02-2500958 (Emmaus), etela.lampo@jippii.fi

Lähteet

- [1] Tim Jones & Peter Hardstaff (2005). Denying democracy: How the IMF and World Bank take power from people. <http://www.wdm.org.uk/resources/briefings/index.htm>
- [2] The UN Commission on Human Rights (2004). Human Rights Resolution 2005/19. Effects of economic reform policies and foreign debt on the full enjoyment of all human rights <http://www.derechos.org/nizkor/econ/61chrdebt.html>
- [3] Thomas W. Pogge (2003). The First Millennium Development Goal. <http://www.carnegiecouncil.org/viewMedia.php/prmTemplateID/17/prmID/1040>
- [4] Thomas W. Pogge & Sanjay G. Reddy (2003). Unknown: The Extent, Distribution, and Trend of Global Income Poverty. <http://www.socialanalysis.org>
- [5] Olli Tammilehto (2003). Globalisation and Dimensions of Poverty. http://global.finland.fi/english/publications/pdf/tammilehto_globalisation.pdf
- [6] Valerie Kozel & Angus Deaton (2004). Data and Dogma. The Great Indian Poverty Debate. World Bank, Poverty Net Library, September 2004. <http://povlibrary.worldbank.org/library/view/15168>
- [7] Sustainable Energy & Economy Network (2003). The World Bank and Fossil Fuels: At the Crossroads. http://www.seen.org/pages/reports/WB_brief_0903.shtml
- [8] The Whirled Bank Group (2003). Fossil Fuels and the World Bank. <http://www.whirledbank.org/environment/fuels.html>
- [9] Environmental Defense (2005). Environmental Defense Condemns World Bank Decision To Support The Nam Theun 2 Dam In Laos. <http://www.environmentaldefense.org/pressrelease.cfm?contentID=4406>
- [10] Citizens' Global Platform (2005). On Ecological Democracy: Himalayan and South-Asian Horizons. (Teoksessa Unheard Voices of the Marginalised Majority - Land, Water, Food, Environment and Survival of Agriculture). <http://www.globalplatform.fi/en/focus?fg=0&et=16&sid=261>
- [11] Adolfo Boy et al. (2004). Greenwashing the Soy Industry. http://www.werwel.be/EN/dossiers/fm_200502/fm_200502-0501.htm
- [12] CAO (2005). Audit of IFC's Environmental and Social Categorization of the Amaggi Expansion Project http://www.cao-ombudsman.org/pdfs/AmaggiFinal_Editedversion_05-26-05.pdf
- [13] Reuters News Service (2004). World Bank OKs loan for Glamis' Guatemala gold mine. <http://www.planetark.com/dailynewsstory.cfm/newsid/25790/story.htm>
- [14] Oxfam America (2005). World Bank Report Describes Mining Problems in Guatemala. http://www.oxfamamerica.org/newsandpublications/news_updates/news_update.2005-09-23.3194264505